

УДК 373.5.016:78045

**ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА
СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
ГАЛУЗІ «КУЛЬТУРА ТА МИСТЕЦТВО»**

Н. ШЕТЕЛЯ

**FORMATION OF A CREATIVE EDUCATIONAL ENVIRONMENT
FOR THE DEVELOPMENT OF FUTURE PROFESSIONALS
IN THE FIELD OF "CULTURE AND ARTS"**

N. SHETELYA

У статті доведено, що творче освітнє середовище вищого навчального закладу сприяє: визначенню та розкриттю потенційних можливостей майбутніх фахівців соціокультурної сфери закладу вищої освіти, розвитку професійного творчого потенціалу через засвоєння змісту фахових дисциплін. Окрім того, враховувати психофізіологічні особливості в організації життєдіяльності колективу й індивідуального становлення майбутніх фахівців; стимуляцію творчої активності студентів, прояву індивідуальності в тих чи тих видах діяльності, креативності та мобільності у вирішенні стратегічних завдань; гуманізацію міжособистісних стосунків орієнтованих на загальноєвропейські цінності, як у творчих колективах, так і в освітньому середовищі закладу освіти; інтеграцію в соціокультурне середовище демократичного суспільства, що сприятиме подальшому творчому зростанню та самовдосконаленню майбутніх фахівців галузі «Культура та мистецтво»; реалізацію особистісного підходу до навчання, мати можливість вільно і самостійно обирати напрям своєї культурно-просвітницької та художньо-творчої діяльності. Обґрунтовано модель творчого освітнього середовища, яка включає певні компоненти та основні параметри формування творчого освітнього середовища становлення майбутніх фахівців галузі «Культура та мистецтво». Доведено, що провідною системоутворюючою складовою творчого освітнього середовища закладу вищої освіти у контексті розвитку професійного творчого потенціалу є зміст фахової підготовки, який містить теоретичний та практичний компоненти. Засвоєння цих компонентів забезпечує формування всебічно та гармонійно розвинутої особистості, спроможної до участі у творчих процесах культурно-просвітницької та художньо-творчої діяльності. Доведено, що модель творчого освітнього середовища має містити такі компоненти: планування різноманітних напрямів культурно-просвітницької та художньо-творчої діяльності майбутніх фахівців галузі «Культура та мистецтво» відповідно до стратегії розвитку освітнього закладу; організація аудиторної, самостійної, індивідуальної, художньо-творчої та культурно-просвітницької діяльності майбутніх фахівців на основі запровадження інформаційно-комунікативних технологій та інноваційних методів художньо-творчої діяльності; запровадження сприятливих умов для реалізації творчих здібностей майбутніх фахівців галузі «Культура та мистецтво» в різних видах діяльності й створення соціально-психологічного клімату у художніх колективах.

Ключові слова: творче освітнє середовище, майбутні фахівці галузі «Культура та мистецтво», модель творчого освітнього середовища.

The article proves that the creative educational environment of a higher educational institution contributes to: the identification and disclosure of potential opportunities of future specialists in the socio-cultural sphere of the higher education institution, the development of professional creative potential through the assimilation of the content of professional disciplines. In addition, to take into account psychophysiological features in the organization of collective life activities and individual development of future specialists; stimulation of creative activity of students, manifestation of individuality in certain types of activities, creativity and mobility in solving strategic tasks; humanization of interpersonal relationships oriented to pan-European values, both in creative teams and in the educational environment of an educational institution; integration into the socio-cultural environment of a democratic society, which will contribute to the further creative growth and self-improvement of future specialists in the field of "Culture and Art"; implementation of a personal approach to learning, to be able to freely and independently choose the direction of one's cultural-educational and artistic-creative activities. The model of the creative educational environment, which includes certain components and basic parameters regarding the formation of the creative educational environment of future specialists in the field of "Culture and Art", is substantiated. It has been proven that the leading system-forming component of the creative educational environment of a higher education institution in the context of the development of professional creative potential is the content of professional training, which contains theoretical and practical components. The assimilation of these components ensures the formation of a comprehensively and harmoniously developed personality, capable of participating in the creative processes of cultural-educational and artistic-creative activities. It has been proven that the model of a creative educational environment should include the following components: planning of various directions of cultural-educational and artistic-creative activities of future specialists in the field of "Culture and Art" in accordance with the educational institution's development strategy; organization of classroom, independent, individual, artistic-creative and cultural-educational activities of future specialists based on the introduction of information and communication technologies and innovative methods of artistic and creative activity; the introduction of favorable conditions for the realization of the creative abilities of future specialists in the field of "Culture and Art" in various types of activities and the creation of a socio-psychological climate in artistic collectives.

Key words: creative educational environment, future specialists of the field of «Culture and Art», model of creative educational environment.

Загальна постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. На початку третього тисячоліття відбувається інтеграція вищої освіти України в Європейське освітнє товариство, що в загальному контексті визначається орієнтацією на фундаментальні цінності культури Західної Європи, приведення у відповідність до стандартів світового співтовариства. Основними напрямками культурно-освітньої і наукової інтеграції визначено впровадження європейських норм і стандартів в освіті й науці, поширення власних культурних і науково-освітніх здобутків у межах країн-членів Європейського Союзу.

Тому дослідження організації, функціонування та формування творчого освітнього середовища як такого, що сприятиме потенційному розвитку, самостійності та активності особистості, є актуальним і своєчасним й вважається одним із головних завдань для закладів вищої освіти мистецького спрямування,

що створює можливості для професійного самовдосконалення та розвитку інтелектуально-творчих здібностей майбутніх фахівців галузі «Культура та мистецтво».

Аналіз основних досліджень і публікацій, в яких започатковано розв’язання досліджуваної проблеми. Концепт освітнього середовища, діалектичного підходу до його створення і подальшого розвитку досліджували такі науковці, як-от: М. Братко (2015), Т. Гуркова (2019), А. Каташов (2001), О. Лобода (2021) та інші. Можливості освітнього середовища та його вплив на особистісний розвиток досліджували: Т. Бабенко (2022), Г. Васьківська (2020), С. Дімітрова-Бурлаєнко (2018), О. Кравченко (2020), Л. Петришин (2013) та ін. Освітнє середовище навчального закладу як осередку культури досліджували: О. Реброва (2012), С. Рощина (2011), Н. Шетеля (2022) та ін.

На особливу увагу заслуговують дослідження проблем освітніх і педагогічних інновацій, розвитку освітніх систем та інтеграційних процесів у роботах провідних учених, а саме: О. Власенко (2015), Ю. Шапран та О. Шапран (2015), О. Ярошинська (2011) та інші. Попри зазначене, у наукових публікаціях, присвячених дослідженню освітнього середовища, недостатньо представлені аспекти формування творчого освітнього середовища як чинника професійного становлення майбутніх фахівців галузі «Культура та мистецтво».

Мета статті – дослідити формування творчого освітнього середовища майбутніх фахівців галузі «Культура та мистецтво».

Виклад основного матеріалу. Заклад вищої освіти є культурно-освітнім центром і виступає особливим засобом формування творчого освітнього середовища майбутніх фахівців галузі «Культура та мистецтво», який визначає рівень, потенціал, характер знань, умінь та навичок, що пропонуються студентам. У найширшому сенсі сучасний фахівець повинен мати високий рівень загальної та професійної компетентності, вільно орієнтуватися у світовому інформаційно-комунікативному просторі й використовувати його ресурси для професійного саморозвитку та самовдосконалення.

Як зазначає О. Кравченко (2020): «Освітнє середовище закладу вищої педагогічної освіти стає фактором професійного становлення майбутнього педагога за таких умов: зміст навчальних дисциплін орієнтований на практику; відносини між викладачем і студентом засновані на принципах взаємоповаги, демократичності; наявні матеріально-технічні можливості для організації сучасної освітньої діяльності та розвитку студентів; є взаємодія з різними суб’єктами освітнього процесу» (Кравченко, 2020, с. 192).

У зв’язку з цим організація творчого освітнього середовища у закладах вищої освіти має базуватися на принципах наукового, інформаційного, пізнавального та методичного забезпечення, що уможливорює творче опанування та осмислення отриманих знань, вмінь та навичок, а також мотивує до проявів творчої науково-дослідної діяльності майбутніх фахівців галузі «Культура та мистецтво».

Перш ніж розглянути і схарактеризувати зміст і організацію професійної підготовки фахівців культурно-освітньої сфери, визначимо сутність понять «освітнє середовище» та «творче освітнє середовище».

Т. Бабенко (2022) розуміє освітнє середовище, як «систему впливу та умов формування особистості, а також можливостей для її розвитку, які містяться у соціальному та просторово-предметному оточенні в межах організованого освітнього процесу» (Бабенко, 2022, с. 93).

Узагальнюючи різноманітні підходи до визначення поняття «освітнє середовище навчального закладу», А. Каташов розглядає його як сукупність духовно-матеріальних умов функціонування закладу освіти, що сприяє розвитку креативної й творчої особистості, здатної до самовдосконалення та створення нових цінностей у тих чи тих сферах життєдіяльності. На думку автора, освітнє середовище виступає «функціональним і просторовим об'єднанням суб'єктів освіти, між якими встановлюються тісні різнопланові групові взаємозв'язки, і може розглядатися як модель соціокультурного простору, в якому відбувається становлення особистості» (Каташов, 2001, с. 8).

С. Дімітрова-Бурлаєнко надає визначення поняттю «креативне середовище», яке визначає «як організовану, цілісну систему впливів, взаємовпливів і умов (як соціальних, так і особистісних), що забезпечуватиме розкриття та реалізацію творчого потенціалу студента як основи формування його креативної компетентності» (Дімітрова-Бурлаєнко, 2018, с. 103).

О. Реброва вважає, що в освітньому середовищі здійснюються більш активно ментальні процеси та ідентифікація особистості. Науковиця вживає термін *культурноосвітнє середовище* і тлумачить його як «частковий, конкретизований фрагмент культурно-освітнього простору, який є педагогічною інтегрованою реальністю, що створює умови для ефективної педагогічної взаємодії учасників освітнього процесу, для вирішення конкретної педагогічної мети у відповідності до змістових характерних ознак, нормативних вимог соціокультурного освітнього простору» (Реброва, 2012, с. 165).

Таким чином, формування творчого освітнього середовища становлення майбутніх фахівців галузі «Культура та мистецтво» сприяє формуванню особистісних якостей, професійної компетентності, виконавського та педагогічного досвіду, креативності, відповідальності, побудові стратегії майбутньої професійної діяльності. Воно є детермінантою становлення професіоналізму майбутнього спеціаліста у процесі професійної підготовки у закладі вищої освіти, сприяє розширенню уявлень майбутніх фахівців про себе та сприяє включенню їх до соціуму, уможливорює зміни меж взаємозв'язку індивіду з соціальним довкіллям.

На наше переконання, провідною системоутворюючою складовою творчого освітнього середовища закладу вищої освіти у контексті розвитку професійного творчого потенціалу є зміст фахової підготовки, який містить теоретичний та практичний компоненти. Засвоєння цих компонентів забезпечує формування всебічно та гармонійно розвинутої особистості, спроможної до

участі у творчих процесах, культурно-просвітницької та художньо-творчої діяльності.

Зміст навчального матеріалу відображено у навчальних планах та програмах навчальних дисциплін закладу вищої освіти. Засвоєння змісту навчального матеріалу здійснюється через систему форм, методів та засобів освітньої діяльності. У контексті професійної підготовки майбутніх фахівців галузі «Культура та мистецтво» і розвитку їх творчого потенціалу виокремлюємо аудиторні та позааудиторні форми роботи. До аудиторних форм роботи відносимо лекції, практичні та семінарські заняття, лабораторні заняття, окремі форми контролю знань. До позааудиторних – написання та захист кваліфікаційної роботи, самостійну роботу студента під час вивчення дисциплін циклу професійно-практичної підготовки та дисциплін за вибором студента, науково-дослідну роботу у складі студентських наукових товариств, практику захисту наукових проєктів на студентських науково-практичних конференціях, участь у міжнародних та всеукраїнських фестивалях та фестивалях-конкурсах, участь у концертно-мистецьких заходах, присвячених пам'ятним датам, і заходах, що проводяться в межах міста та області, волонтерську діяльність на підтримку наших воїнів у госпіталях та військових частинах.

Позитивний вплив на формування творчого освітнього середовища становлення майбутніх фахівців галузі «Культура та мистецтво» чинить презентація творчих досягнень студентів у закладах освіти мистецького спрямування країн Західної Європи, з якими підписані угоди про співпрацю й навчання студентів за подвійним дипломом.

Так, Інститут музики Жешувського університету (Польща) та Комунальний заклад вищої освіти «Академія культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради підписали Угоду про співпрацю в навчальній і науковій діяльності, яка стала яскравою сторінкою літопису дружби між закладами освіти. З плином часу польські колеги надіслали на адресу ректорату Академії лист, у якому повідомили, що Інститут музики запрошує студентів та викладачів Академії на урочистий концерт під назвою «На межі кордонів» із нагоди вшанування річниці підписання угоди про співробітництво в освітній, науковій та культурно-мистецькій сфері.

Польський професор, директор Інституту музики Колегіуму гуманістичних наук Жешувського університету Мірослав Димон виголосив промову, в якій серед іншого зазначив, що праця українських науковців і педагогів, які, попри війну, продовжують освітній процес, аби забезпечити державу якісними фахівцями, демонструють незламність і працюють на Перемогу, викликає захоплення.

Тож творчі досягнення студенти Академії презентували колективу викладачів та студентів Жешувського університету. З успіхом виступили інструментальний ансамбль «Subito» та оркестр під керівництвом Є. Цанька, а також гурт «Music dream», який очолює Є. Товарницька. Студенти презентували різноманітну концертну програму з творів українських та польських композиторів, класичні та сучасні твори, продемонстрували виконавську

майстерність і готовність до спільної творчої діяльності. У виконанні оркестрового колективу прозвучали угорський «Чардаш», єврейські та румунські мотиви. Окремі номери музиканти виконали на біс. На ура сприйняли глядачі виступ «Music dream», зокрема упізнаванні в Польщі музичні композиції на пісні Святослава Вакарчука «Обійми мене» та «Все буде добре». А солістка ансамблю «Subito» Катерина Сапожнік, яка заспівала українську народну пісню «Йшла дівчина лучками» та «Bad Guy» Billie Eilish, просто зачарувала публіку тембром голосу, ніжністю та красою.

Творче освітнє середовище галузі «Культура та мистецтво» закладу вищої освіти має забезпечувати:

- реалізацію особистісного підходу до навчання, шанобливе ставлення до унікальності і своєрідності творчого спрямування кожного студента;
- врахування психофізіологічних особливостей майбутніх фахівців в організації життєдіяльності колективу та їхнього індивідуального становлення;
- стимуляцію творчої активності студентів, прояву індивідуальності в тих чи тих видах діяльності, креативності та мобільності у вирішенні стратегічних завдань;
- гуманізацію міжособистісних стосунків, орієнтованих на загальноєвропейські цінності як у творчих колективах, так і в освітньому середовищі закладу;
- інтеграцію в соціокультурне середовище демократичного суспільства, що сприятиме подальшому творчому зростанню та самовдосконаленню майбутніх фахівців галузі «Культура та мистецтво».

За таких умов майбутні фахівці галузі «Культура та мистецтво» матимуть можливість вільно і самостійно обирати напрям своєї культурно-просвітницької та художньо-творчої діяльності, а саме: висувати нові творчі ідеї, поглиблювати знання, вміння і навички в певному виді творчої діяльності; розробляти творчі проєкти, вносити пропозиції та корективи; брати активну участь у колективних видах діяльності, ділитися своїми знаннями з іншими, допомагати у розв'язанні певних труднощів, пропонувати допомогу у створенні нових проєктів з культурно-просвітницького спрямування та організації художніх колективів; урізноманітнювати діяльність, включати до роботи з художніми колективами новий репертуар, допомагати учасникам колективу в опануванні іншими видами діяльності; підтримувати різні форми колективної діяльності, на основі яких відбувається розвиток творчих здібностей, розширення світогляду, розвиток творчого мислення і формування активної соціальної позиції.

Модель творчого освітнього середовища має включати такі компоненти:

- планування різноманітних напрямів культурно-просвітницької та художньо-творчої діяльності майбутніх фахівців галузі «Культура та мистецтво» відповідно до стратегії розвитку освітнього закладу;
- організація аудиторної, самостійної, індивідуальної, художньо-творчої та культурно-просвітницької діяльності майбутніх фахівців на основі

запровадження інформаційно-комунікативних технологій та інноваційних методів художньо-творчої діяльності;

- створення сприятливих умов для реалізації творчих здібностей майбутніх фахівців галузі «Культура та мистецтво» в різних видах діяльності й забезпечення соціально-психологічного клімату у художніх колективах, що уможливить креативний підхід до вирішення поставлених завдань та добору методів досягнення результатів;

- мотивація майбутніх фахівців галузі «Культура та мистецтво» до подальшої творчої діяльності в культурно-просвітницьких проєктах та художньо-творчих колективах з метою популяризації цінностей світової музичної культури, національних хореографічних традицій, форм соціокультурної діяльності;

- впровадження в освітній процес інтерактивних форм навчання на основі моделювання професійних ситуацій у пізнавальній діяльності;

- організація зворотного зв'язку з різноманітними формами моніторингу рівня сформованості творчого досвіду майбутніх фахівців галузі «Культура та мистецтво»;

- набуття професійної майстерності на основі формування фахових компетентностей, готовності до подальшого вдосконалення та розвитку художньо-творчих і менеджерських навичок у забезпеченні паритетних відносин в системі культурно-просвітницької та художньо-творчої діяльності.

При цьому слід визначити основні параметри творчого освітнього середовища становлення майбутніх фахівців галузі «Культура та мистецтво», до яких варто віднести: принцип колективної взаємодії у розв'язанні актуальних питань життєдіяльності творчого осередку; позитивна емоційна атмосфера під час вирішення тих чи тих питань колективної діяльності; толерантність та шанобливе ставлення до думки співрозмовника; забезпечення креативного підходу у створенні концепції проєкту та презентації досягнень художнього колективу; спрямованість на мотивацію подальшої творчої діяльності; готовність усіх учасників освітнього процесу до творчого самовиявлення; образно-інформаційна насиченість проєктної діяльності; критичність до себе та вимогливість до результатів діяльності; інтегративний підхід; створення ситуації успіху; децентрованість у прийнятті рішень.

Отже, особистість майбутнього фахівця галузі «Культура та мистецтво» формується під впливом творчого освітнього середовища, в якому застосовуються інноваційні методи навчання, створено творчу навчальну атмосферу, вміють цінувати та з повагою ставитися до творчості своїх вихованців, впливати на них, переконуючи у важливості творчих пошуків.

Висновки й перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Творче освітнє середовище сприяє: визначенню та розкриттю потенційних можливостей майбутніх фахівців соціокультурної сфери; розвитку професійного творчого потенціалу; презентації творчих досягнень студентів у навчальних

зкладах мистецького спрямування країн Західної Європи, з якими підписані угоди про співпрацю й навчання студентів за подвійним дипломом.

Вельми цінним є те, що творче освітнє середовище підготовки фахівців галузі «Культура та мистецтво» має забезпечувати інтеграцію і гуманізацію змісту освіти, враховувати психофізіологічні особливості, реалізовувати особистісний підхід до навчання, надавати майбутнім фахівцям галузі «Культура та мистецтво» можливість вільно і самостійно обирати напрям своєї культурно-просвітницької та художньо-творчої діяльності.

Перспективи подальших наукових досліджень можуть бути пов'язані з пошуком шляхів створення педагогічних умов формування творчого освітнього середовища становлення майбутніх фахівців галузі «Культура та мистецтво».

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Бабенко, Т. В. (2022). Творче освітнє середовище як умова розвитку соціально-професійної мобільності майбутнього викладача. *Наукові записки [Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Серія: Педагогічні науки*, (204), 90–94. <https://pednauk.cusu.edu.ua/index.php/pednauk/article/view/1208>
- Братко, М. В. (2015). Освітнє середовище вищого навчального закладу: функціональний аспект. *Педагогічний процес: теорія і практика*, (1–2(46–47)), 11–17. https://www.researchgate.net/publication/290818574_Osvitne_seredovise_visogo_navcalnog_o_zakladu_funkcionalnij_aspekt
- Васьківська, Г. О. (2020). Освітнє середовище як чинник формування життєпростору старшокласників. У *The XIth International scientific and practical conference "Theoretical foundations of modern science and practice"* (с. 191–193). <https://lib.iitta.gov.ua/719930/1/VHO%202020%2004%2007.pdf>
- Власенко, О. М. (2015). Особливості розвитку освітнього середовища педагогічного навчального закладу. *Проблеми освіти*, (84), 82–85. <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/18160>
- Гуркова, Т. (2019). Дефініції понять “освітній простір”, “середовище”, “освітнє середовище”. *Молодь і ринок*, (4 (171)). <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2019.168638>
- Дімітрова-Бурлаєнко, С. Д. (2018). Креативне освітнє середовище як чинник формування готовності студентів технічних університетів до виявлення креативної компетентності у професійній діяльності. *Bulletin of Alfred Nobel University. Series "Pedagogy and Psychology"*, (15), 102–107. <https://doi.org/10.32342/2522-4115-2018-0-15-102-107>
- Каташов, А. І. (2001). *Педагогічні основи розвитку інноваційного освітнього середовища сучасного ліцею* [Автореф. дис. канд. пед. наук, Луганський державний педагогічний університет імені Тараса Шевченка]. <https://nenc.gov.ua/doc/autoref/atahov.pdf>
- Кравченко, О. В. (2020). Творче освітнє середовище як умова підготовки до самовиявлення майбутнього викладача. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 2(69), 192–196. <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2020.69-2.38>
- Лобода, О. Є. (2021). Феномен "освітнє середовище" з позицій сучасних підходів його осмислення. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 2(77), 19–22. <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.77-2.3>
- Петришин, Л. Й. (2013). Креативне середовище як педагогічна умова формування креативності майбутніх соціальних педагогів. *Соціальна педагогіка: теорія та практика*, (2), 61–71. http://nbuv.gov.ua/UJRN/spttp_2013_2_10
- Реброва, О. Є. (2012). *Методологічні основи педагогічної ментальності: культурологічний та професійний аспекти*. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. <http://dSPACE.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/4361/1/MONOGRAPHY%201.pdf>
- Рощіна, С. М. (2011). Розвивальне освітнє середовище навчального закладу як умова особистісного розвитку учнів. *Педагогічний альманах [Південноукраїнського регіонального інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів]*, (12(1)), 34–38. https://drive.google.com/file/d/0B3AWUScdBCMF3ZQVms5OWI2ZUE/view?resourcekey=0-bL15oL_vuYtszA0hggrFow
- Шапран, О. І., & Шапран, Ю. П. (2016). Типологія освітнього середовища в умовах компетентнісно-зорієнтованої педагогічної освіти. *Педагогічна освіта: Теорія і практика. Психологія. Педагогіка*, (23). <https://pedosvita.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/62>
- Шетеля, Н. І. (2022). *Концептуально-педагогічні засади професійної підготовки майбутнього фахівця у галузі культури і мистецтв в умовах аксіорозвивального середовища*. РІК-У.

Ярошинська, О. (2011). Середовищний підхід в професійній освіті: теоретичні засади та перспективи впровадження. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*, (4(1)), 104–109. [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppsv_2011_4\(1\)_19](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppsv_2011_4(1)_19)

REFERENCES

- Babenko, T. V. (2022). Creative educational environment as a condition for the development of socio-professional mobility of future teachers. *Academic Notes [Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University]. Series: Pedagogical Sciences*, (204), 90–94. <https://pednauk.cusu.edu.ua/index.php/pednauk/article/view/1208>
- Bratko, M. V. (2015). Educational environment of higher educational institution: functional aspect. *Pedagogical process: theory and practice*, (1–2(46–47)), 11–17. https://www.researchgate.net/publication/290818574_Osvitne_seredovise_visogo_navcalno_go_zakladu_funkcionalnij_aspekt [in Ukrainian].
- Vaskivska, G. O. (2020). The educational environment as a factor in shaping the living space of high school students. In *The XIth International scientific and practical conference "Theoretical foundations of modern science and practice"* (p. 191–193). <https://lib.iitta.gov.ua/719930/1/VHO%202020%2004%2007.pdf> [in Ukrainian].
- Vlasenko, O. M. (2015). Features of the development of the pedagogical educational institution's educational environment. *Problems of Education*, (84), 82–85. <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/18160> [in Ukrainian].
- Hurkova, T. (2019). Definition of the concepts “educational space”, “environment”, “educational environment”. *Youth and market*, (4 (171)). <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2019.168638>
- Dimitrova-Burlaienko, S. D. (2018). Creative educational environment as a factor in forming the readiness of technical university students to manifest creative competence in professional activities. *Bulletin of Alfred Nobel University. Series "Pedagogy and Psychology"*, (15), 102–107. <https://doi.org/10.32342/2522-4115-2018-0-15-102-107> [in Ukrainian].
- Katashov, A. I. (2001). *Pedagogical foundation of the development of a modern lyceum innovational educational circle* [Abstract of the thesis for a candidate degree in pedagogical sciences, Taras Shevchenko Luhansk state pedagogical university]. <https://nenc.gov.ua/doc/autoref/atahov.pdf> [in Ukrainian].
- Kravchenko, O. (2020). The creative environment as a condition of preparation for the complication of a future teacher. *Pedagogy of the Formation of a Creative Person in Higher and Secondary Schools*, 2(69), 192–196. <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2020.69-2.38>
- Loboda, O. (2021). The phenomenon of educational environment from the standpoint of modern approaches to it understanding. *Pedagogy of the Formation of a Creative Person in Higher and Secondary Schools*, 2(77), 19–22. <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.77-2.3> [in Ukrainian].
- Petryshyn, L. Y. (2013). Creative environment as a condition for the formation of pedagogical creativity of future social workers. *Social Pedagogy: Theory and Practice*, (2), 61–71. http://nbuv.gov.ua/UJRN/spttp_2013_2_10 [in Ukrainian].
- Rebrova, O. Ye. (2012). *Methodological bases of the pedagogical mentality: cultural and professional aspects*. National Pedagogical Dragomanov University. <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/4361/1/MONOGRAPHY%201.pdf> [in Ukrainian].
- Rostchina, S. N. (2011). Developing educational environment of learning establishment as condition of individual development of students. *Pedagogical Almanac [South Ukrainian Regional Institute of Pedagogical Personnel Postgraduate Education]*, (12(1)), 34–38. https://drive.google.com/file/d/0B3AWUScdBCMF3ZQVms5OWI2ZUE/view?resourcekey=0-bL15oL_vuYtszA0hqgrFow [in Ukrainian].

**Шетеля Н. Формування творчого освітнього середовища
становлення майбутніх фахівців галузі «Культура та мистецтво»**

- Shapran, Yu. P., & Shapran, O. I. (2015). Typology of educational environment in competence-based pedagogical education. *Pedagogical education: Theory and practice. Psychology. Pedagogy*, (23). <https://pedosvita.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/62> [in Ukrainian].
- Shetelya, N. I. (2022). *Conceptual-pedagogical foundations of professional training for future specialists in the field of culture and arts in the context of an axio-developmental environment*. RIK-U. [in Ukrainian].
- Yaroshynska, O. (2011). Environmental approach in professional education: theoretical foundations and prospects for implementation. *Problems of modern teacher training*, 4(1), 104–109. [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppsv_2011_4\(1\)_19](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppsv_2011_4(1)_19)

Шетеля Наталія Ігорівна

доктор педагогічних наук, професор
кафедри мистецьких дисциплін, заслужений
працівник культури України,
ректор Комунального закладу вищої освіти
«Академія культури і мистецтв»
Закарпатської обласної ради.
Ужгород, Україна

Shetelya Nataliia

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
of the Department of Arts, Honored Worker
of Culture of Ukraine,
Rector of the Municipal Establishment
of Higher Education «Academy of Culture and
Arts» by the Transcarpathian Regional
Council.
Uzhgorod, Ukraine

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8810-4805>
e-mail: noritsul6@ukr.net